יכול אפי' מעולה בדמים. לקורה יותר מפירות יהא סרק קודם לו: **מ"ל רק.** מיעט הקדמה: **מקורייהו.** מקור שלהן ועיקרן (ג). נ"ל הכא לי קור שהוא רך לאכול וגדל סביב שרשיו לומר כלה עיקרם מפני שמפסיד ונאכל את הקור: **גופני קני דיקלי.** מדמי היין יכולין אינו לקנות קרקעות ואילו דקלי לא קני גופני אין שבחן עולה אלא לדבר מועט: **מתני' אע"פ שהוא נותן לו כו'.** סתמא היא ולא ר' עקיבא קאמר לה: **על מנת לפטור.** בגמ' [לג.] מפרש לה: **גמ' כל אלו שאמרו.** אלא מנה ומאתים וד' מאות דמי בושת הן: **אבל נער.** שדואג על בושתו אינו נמחל לו: **שהיה לו נלמוד.** דרך ארץ ולא למד מדקאמר ליה רחמנא נביא הוא דמשמע אין ממש בדבריך ולאוי אתה ליהרג: **שכבת זרע.** שבמעי אשה לא יכולה לפלוט: **פי טבעת.** נקב הגדולים לפנות: **פקד.** מדלא כתיב ויפקוד את שרה וכתיב פקד משמע פקד כבר תחילה לאבימלך: **בהדי הולא לקי כרבא.** קוץ הגדל אצל הכרוב כשבא לעקרו פעמים שנעקר הכרוב עמו ונמצא לוקה בשבילו. כלומר שמיני רשע לוקין עמו: **כולכם פשעתם.** אף הנביא במשמע: **עד אנה מאנתם.** ומשה ואהרן בכלל: **אותם שהוכפלו שמותם.** בברכת משה[ט] דן זבולון גד ואשר ופתלי הודיענו הכתוב שחלשים שבכולן היו וגריכין חיזוק לפיכך כפל את שמם לחזקם[ט] ואותן הביא יוסף לפני פרעה כדי שלא יבורר אותם להיות ראשי גייסות והטריחם: כל השבטים יצאו עצמותיהם ממצרים ונקברו בארץ ישראל שנאמר והעליתם את עצמותי מזה אתכם (שמות יג) משמע שאף עצמותם העלו ולא נכתב יוסף אלא להודיענו שבחו של משה שכל ישראל נתעסקו בציווה והוא עסק במצוה: **מגולגלין בארון.** לא היה שלדו קיימת ומחוברת מפני גידוי דקאמר ליה ליעקב אם לא [י]אביאנו אליך וחטאתי לך כל הימים (בראשית מג) ואע"פ שנתקיים התנאי נפקא לן במסכת מכות (דף יא.): [י]קללת חכם אפי' על תנאי היא באה: **מי גרם לראובן כו'.** מדרש אגדה הוא בתנחומא[כ] מכיון שהודה יהודה ואמר לדקה ממני[מ] עמד לראובן ואמר אני בלבלתי יצועי אבי: **נשפא.** נכנס כל עצם ונתחבר למקומו שאף משם. נשפא אשוויי"ה שדוג"א בלע"ז כמו שף מדוכתיה (חולין דף מב.): **אליבא דהלכתא.** לא הוה מסתייעא מילתא למימר מילתא דתהוי הלכתא כוותיה: **לא הוה סלקא ליה.** כלומר לא היה עולה בידו למימר שמעתתא אליבא דהלכתא: **הסלין והכבורין נותנין לכהן.** והעשירים לא היו נותנין קלתותיהן לכהן: **נגרים.** שבטים: וטמא

למחר אייתי לי מקורייהו. משמע דגופני עדיפי מדיקלי ותימה דבהאשה שנפלו לה נכסים (כתובות עט. ושם ד"ה אילני) אמר גבי נפלו לה כספים יקח בהן קרקע דיקלי ואילני דקלי אילני וגופני אילני אלמא גופני גריעי אפילו אילני דגריעי מדיקלי וי"ל דבגפנים כשאדם טורח לזמר ולתקן הכרם יש בהן ריוח גדול אבל בנכסי אשתו אם היה קונה גפנים מתוך שנריכים הוצאה מרובה לא היה הבעל חושש להוציא על נכסי' והיו הולכין לאיבוד לפיכך טוב לקנות דקלים שאין נריכין יציאה וממילא אתי בהו שבחא וטוב הוא לשייסם ועוד מפרש ר"ת בהמוכר את הספינה (ב"מ פב. ושם ד"ה מתקיף) דפירי דדיקלא מתקיימין טפי מאילני וגופני ובנכסי מלוג של אשה בעינן דבר המתקיים יומר:

באשר אמר אברהם אל אבימלך. לאו בהריון משמעי שהרי המלאכים בישרו את שרה מפסח שלפניו אלא שילדה בריוח כמו שהתפלל על אבימלך: **אלו** הנכפלין בשמות. בבראשית רבה יש איפכא שהנכפלים גדולים היו כמו יהודה שנכפל: **מי** גרם לראובן שהודה יהודה. אע"ג דאמר במדלש ושב ראובן אל הבור מלמד שבא משקו ומתעניתו שבגלל יצועי אביו וזה היה קודם דמעשה תמר מכל מקום לא הודה ברביס עד אחר שהודה יהודה:

סיתין

יכול אפילו מעולה בדמים ת"ל רק שמואל אייתי ליה אריסיה תמרי אכיל טעים בהו טעמא דחמרא א"ל מאי האי א"ל ביני גופני קיימי אמר [א]מכחשי בחמרא כולי האי למחר אייתי לי מקורייהו: רב חסדא חזא תאלי בי גופני אמר ליה לאריסיה עקרינהו גופני קני דקלי דקלי לא קני גופני: **מתני'** [ב]אע"פ שהוא נותן לו אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר [ג]ועתה השב אשת וגו' ומנין [ד]שאם לא מחל לו שהוא אכזרי שנאמר [ה]ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך וגו' [ו]האומר סמא את עיני קטע את ידי שבר את רגלי חייב [ז]ע"מ לפטור חייב [ח]קרע את כסותי שבר את כדי חייב [ט]ע"מ לפטור פטור [י]עשה כן לאיש פלוני על מנת לפטור חייב בין בגופו בין בממונו: **גמ'** ת"ר כל אלו שאמרו דמי בושתו אבל צערו אפי' הביא כל אילי נביות שבעולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר [ו]השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך [ז]דאשת נביא בעי אהדורי אשת אחר לא בעי אהדורי אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן השב אשת האיש מכל מקום ודקא אמרת [ח]הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא נביא הוא וכבר לימד אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתיה שואלין אותו או על עסקי אשתו שואלין אותו אשתך היא אחותך היא מכאן לבן נח [ט]שנהרג שהיה לו ללמוד ולא למד: [ו]כי עצר עצר ה' אמר ר' אלעזר שתי עצירות הללו למה אחת באיש שכבת זרע שתים באשה שכבת זרע ולידה במתניתא תנא שתים באיש שכבת זרע וקטנים שלשה באשה שכבת זרע ולידה רבינא אמר שלש באיש שכבת זרע וקטנים ופי טבעת ארבעה באשה שכבת זרע ולידה וקטנים ופי טבעת: [ו]בעד כל רחם אמרי דבי ר' ינאי אפילו תרנגולת של בית אבימלך לא הטילה ביצתה א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה א"ל דכתיב [ו]וה' שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא [ה]ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו [וגו'] וכתיב [ו]וה' פקד את שרה כאשר אמר וגו' כאשר אמר אברהם [ז]אל אבימלך אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בהדי הוצא לקי כרבא א"ל דכתיב [ז]למה תריבו אלי כלכם פשעתם בי נאם ה' אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא [ח]עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי אמר ליה רבא לרבה בר מרי כתיב [ט]ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים מאן נינהו חמשה א"ל הכי א"ר יוחנן אותן שהוכפלו בשמות יהודה נמי איכפולי מיכפל אמר ליה למילתיה הוא דאיכפל [י]דאמר ר' שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב [י]יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר וזאת ליהודה כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון עד שבא משה ובקש רחמים אמר לפניו רבונו של עולם מי גרם לראובן שיודה יהודה (ו) מיד שמע ה' קול יהודה על איבריה לשפא לא הוו קא מסקי למתיבתא דרקיעא [יא]ואל עמו תביאנו לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן ולמשקל ומיטרח בהדי רבנן [יב]ידיו רב לו לא הוה סליק ליה שמעתתא אליבא דהלכתא [יא]ועזר מצריו תהיה אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא [ו]דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא אמר ליה דתנן[ו] עשירים מביאין בכורים בקלתות של זהב ושל כסף ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה הסלים והבכורים נותנים לכהנים אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא וטמא

אני, ועכשיו יחי ראובן, שלדו קיימת כאילו הוא חי, וחטא ליהודה שהוא מתגלגל (שם). לשפא. למקום שנתקו משם, כמו דשף מדוכתיה (שם) נכנסו עצמותיו למקום חיבורם שפיו משם (מכות יא:). למתיבתא דרקיעא. לישא וליתן עם שאר החכמים (סוטה ז:). ולמשקל ולמיטרח. לישא וליתן (שם). ידיו רב לו. יכא לו נתחון לריב ריבו, והאי דכתיב ידיו לשון מלחמה הוא מלחמתה של תורה (שם) יחי בו כח לריב ריבו לעלמו נגד חבריו (מכות יא:). אליבא דהילכתא. לא היה זוכה לומר דבר המתקבל (סוטה ז:).

ב) לעיל כז., **ג)** [עי' תוס' ניטין פד: ד"ה ומיפוק כתובות נו. ד"ה הרי], **ג)** מכות יא:, **ד)** נ"א עכ, **ה)** מכות יא: סוטה ז: [ע"ש], **ו)** ב"ב קעד: [חולין קה:] ערכין כג., **ז)** כתוס' פ"ג מ"ח, **ח)** [דברים לג], **ט)** בס"א וסף: אלא שלוטו בהן עין הרע, **י)** [ל"ל הביאתיו], **כ)** [נידוי על תנאי צריך הפרה כל"ן], **ל)** [בוכר ויבא יז], **מ)** [בראשית לח],

תורה אור השלם

1. וְעַתָּה הָשֵׁב אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי נָבִיא הוּא וְיִתְפַּלֵּל בַּעֲדֶךָ וָחְיֵה וְאִם אֵינְךָ מֵשִׁיב דַּע כִּי מוֹת תָּמוּת אַתָּה וְכָל אֲשֶׁר לָךְ:
בראשית כ ז
2. וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת אֲבִימֶלֶךְ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאַמְהֹתָיו וַיֵּלֵדוּ:
בראשית כ יז
3. וַאֲבִימֶלֶךְ לֹא קָרַב אֵלֶיהָ וַיֹּאמַר אֲדֹנָי הֲגוֹי גַּם צַדִּיק תַּהֲרֹג: הֲלֹא הוּא אָמַר לִי אֲחֹתִי הִוא וְהִיא גַּם הִוא אָמְרָה אָחִי הוּא בְּתֹם לְבָבִי וּבְנִקְיֹן כַּפַּי עָשִׂיתִי זֹאת:
בראשית כ ד-ה
4. כִּי עָצֹר עָצַר יְיָ בְּעַד כָּל רֶחֶם לְבֵית אֲבִימֶלֶךְ עַל דְּבַר שָׂרָה אֵשֶׁת אַבְרָהָם: בראשית כ יח
5. וַיְיָ שָׁב אֶת שְׁבוּת אִיּוֹב בְּהִתְפַּלְּלוֹ בְּעַד רֵעֵהוּ וַיְיָ סִף אֶת כָּל אֲשֶׁר לְאִיּוֹב לְמִשְׁנֶה:
איוב מב י
6. וַיְיָ פָּקַד אֶת שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמָר וַיַּעַשׂ יְיָ לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר:
בראשית כא א
7. לָמָּה תְרִיבוּ אֵלַי כֻּלְּכֶם פְּשַׁעְתֶּם בִּי נְאֻם יְיָ: ירמיהו ב כט
8. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה עַד אָנָה מְאַנְתֶּם לִשְׁמֹר מִצְוֹתַי וְתוֹרֹתָי:
שמות טז כח
9. וּמִקְצָה אֶחָיו לָקַח חֲמִשָּׁה אֲנָשִׁים וַיִּצָּגֵם לִפְנֵי פַּרְעֹה:
בראשית מז ב
10. יְחִי רְאוּבֵן וְאַל יָמֹת וִיהִי מְתָיו מִסְפָּר:
דברים לג ו
11. וְזֹאת לִיהוּדָה וַיֹּאמַר שְׁמַע יְיָ קוֹל יְהוּדָה וְאֶל עַמּוֹ תְּבִיאֶנּוּ יָדָיו רָב לוֹ וְעֵזֶר מִצָּרָיו תִּהְיֶה:
דברים לג ז

הגהות הב"ח

(ו) גמ' לראובן שיודה יהודה שמע כל"ל ותיבת מיד נמחק: (ב) רש"י ד"ה מקורייהו מקור שלהן ועיקרן כלומר כלה עיקרם מפני שמפסיד ל"א הכא לי וכו' שרשיו ונאכל את הקור כל"ל:

לעזי רש"י

אשלוי"ה שדונ"א [אישלוישידור"א]. מקום הנקע, פרק.

עין משפט נר מצוה

קד א מיי' פ"ו מהל' מלכים הלכה ח סמג לאוין רכט:
קה ב מיי' פ"ה מהל' חובל והזיק הל' ט וס"ש מהל' תשובה הל' ט סמג עשין ע טוש"ע מ"מ
מי' מכב סעיף ל:
קו ג מיי' שם הלכה י וס"ש מהלכות דעות הלכה ו וס"ב מהלכות תשובה הלכה י טוש"ע שם וטוש"ע מ"מ מי' מרו סעיף ג בהג"ה:
קז ד ה מיי' פ"ב מהל' חובל ומזיק הלכה יא סמג עשין ע טוש"ע מ"מ
מי' תכא סעיף יב:
קח ו ז מיי' שם סמג שם טוש"ע מ"מ מי' שם סעיף ג:
קט ח מיי' שם הלכה יג טוש"ע שם סעיף ב:
קי ט מיי' פ"י מהלכות מלכים הל' ג סמג לאוין רלב לג:
קיא י מיי' פ"ג מהל' כלכים הל' מ סמג עשין קלט:

מוסף רש"י

קרע את כסותי שבר את כדי חייב. דכי קאמר ליה אם תרלה קרע ושלם, אבל פירש לו על מנת, פטור (לעיל כז.). **בהדי הוצא לקי כרבא.** משל הדיוט הוא, על ידי הכעיס מתגנין הכרבין (שנות סז כח). כלכם פשעתם בי. אף שלדיקים במשמע (ירמיה ב כט). **אותן שהוכפלו בשמות.** שאותן שכפל משה שמותן הם הנלנים ואותן הביא לפני פרעה, ויהודה שהוכפל שמו לא הוכפל משום חלשות אלא טעם יש בדבר (בראשית מח ב. עי"ש שכ"ה בספרי, ושבה"ר פירשו אותן שלא בכפל שמותן). **מאי דכתיב יחי ראובן כו' וזאת ליהודה.** אין לך בברכת כל השבטים מתחלת וחלת מתן ממו (סוטה ז:) מה רלה למתוך יהודה לראובן ומה רלה להמחיל בברכת יהודה בלשון וחלת ליהודה, אלא לפי שהיו עצמות כל השבטים שלנין קיים ושל יהודה מגולגלין, אמר לשון זה יחי לראובן, כלומר לראובן שלדו קיימת כאילו הוא חי וחלת מהיה ליהודה שהם מגולגלין (מכות יא:). עצמותיו של יהודה מגולגלין. עצמות כל השבטים העלו ממלרים, והוא שאמר יוסף והעליתם את עצמותי מזה אתכם, עם עצמותיכם, והיו עצמות כל השבטים שלנין קיימת ויהודה מיבריו מתפרקין ומתגלגלין בארונו, מפני שהיה את עצמו בעריבונו של בעמיין ומטאתי לך כל הימים, אפילו לעולם הבא, ומהבא נפקא לן נדוי של חכם אפילו על תנאי הוא בא (סוטה ז:). **מי גרם לראובן שיודה.** בעמשה יצועי אבי, יהודה. שהודה במעשה תמר, וכן היה מסורת בידיהם, ומדרש אגדה דר' תנחומא כשאמר יהודה נלקה ממני עמד לראובן ואמר בלבלתי יצועי

שיתין רהוטי רהוט. פירש הר"ר משולם שיש בשנה ששה עתים זרע וקציר וקור וחום וקיץ וחורף ומפרש בפרק המקבל (ב"מ דף קו:) שכל אחד שני חדשים והם ס' יום ובתנס דתק לתורתא דגמרא בהני כמו שיתין מילי מעי לכבא דבסמוך ובאלו טריפות (חולין דף נח:) שיתין מאני דפרזלא תלו ליה בקורנסיה (ב):

חמרא למריה וטיבותא לשקייה. כלומר המשקה נותן בעין יפה למי שהוא רוצה כדאמר במדרש טוב עין יבורך זה משה רבינו ע"ה שא"ל הקב"ה וסמכת ידך והוא סמך בג' ידיו כדכתיב ויסמוך ידיו עליו ובקונטרס פי' בע"א: **גבי** קינא דשרבי. כלומר מקום הבטלנים ופי' קינא היינו מקום כמו תלמא מאלי בחדא קינא דהכונס (לעיל דף נח:) וכן מפרש בסוכה (דף לב: ושם ב) תלמא טרפי בחד קינא במקום אחד שלשה עלין סמוכין זה על זה שכן דרך ההדסים ובקונטו' פי' שכל ג' עלים (ג) בקנה אחד ואם כן לא ימצא לעולם הדס כשר:

דשרבי. בטלנים וכן בשרבא בסוף ים נוחלין (ב"ב דף קלט. ושם ב) כמו אים יודע ליד (בראשית כה) ומתרגמינן גברא נשאילכן ומפ' ר"ת נח ובטל ובערוך גורס שילכן בדלי"ת ומפרש לשון שקט ומשקוט הארץ תרגומו ושדוכת ארעא (שופטים ה): [עי' מוס' ב"ב קלט.ב]:

משולש בכתובים. כל עוף כנף למינהו ישכון אין זה מקרא בכל התורה ושמא בספר בן סירא הוא וכן (ג) סלסלה ותרוממך וכן נדיבים תושיבך: דאיכא

[1]וטמא טמא יקרא א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא [ב]דאמור רבנן [א]השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה ואמרי אינשי שיתין רהוטי רהוט ולא מטו לגברא דמצפרא כרך [ג]דכתיב [2]לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש א"ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא [3]ועבדתם את ה' אלהיכם זו קרית שמע ותפלה וברך [את] לחמך ואת מימיך זו פת במלח וקיתון של מים מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך ותניא [ד]מחלה זו מרה ולמה נקרא שמה מחלה ששמונים ושלשה חלאין יש בה מחלה בגימטריא הכי הוו וכולן פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלן א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא [ה]דאמור רבנן חברך קרייך חמרא אוכפא לגביך מוש א"ל דכתיב [4]ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי בורחת אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי מילתא גנאה דאית ביך קדים אמרה א"ל דכתיב [5]ויאמר עבד אברהם אנכי א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי [ו]שפיל ואזיל בר אווזא ועיניה מטייפי אמר ליה דכתיב [6]והטיב ה' לאדני וזכרת [את] אמתך אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין תכלי מטייה [ז]לכבא דקל חבריה שמע ולא אכל אמר ליה דכתיב [7]ולי אני עבדך ולצדוק הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לא קרא א"ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא [8]ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו וכתיב בתריה [9]ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי חמרא למריה טיבותא לשקייה אמר ליה דכתיב [10]וסמכת את ידך עליו [11]למען [ח] ישמעון ויראון כל עדת בני ישראל וכתיב [12]ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו [ט] כל בני ישראל וגו' אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי כלבא בכפניה גללי מבלע [י]דכתיב [13]נפש שבעה תבוס נופת ונפש רעבה כל מר מתוק א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרבי [יא] אמר ליה דבר זה כתוב בתורה שנוי בנביאים ומשולש בכתובים ותנן במתניתין ותנינא בברייתא כתוב בתורה דכתיב [14]וילך עשו אל ישמעאל שנוי בנביאים דכתיב [15]ויתלקטו אל יפתח אנשים רקים [יב]ויהיו עמו ומשולש בכתובים דכתיב [יג]כל עוף למינו ישכון ובני אדם לדומה לו תנן במתני' [יד]כל המחובר לטמא טמא כל המחובר לטהור טהור ותנינא בברייתא [טו]רבי אליעזר אומר לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי קרית חברך ולא ענך [טז]רמי גודא רבה שדי ביה א"ל [טז]יען טהרתיך ולא טהרת מטומאתך לא תטהרי עוד אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בירא דשתית מיניה לא תשדי ביה קלא א"ל דכתיב [17]לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ולא תתעב מצרי כי גר היית בארצו אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי אי דלית דורא דלינא ואי לא לא דלינא אמר ליה דכתיב [18]ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי כד הוינן זוטרי לגברי השתא דקשישנא לדרדקי אמר ליה מעיקרא כתיב [19]וה' הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ולבסוף כתיב הנה

וטמא טמא. לא די לו נגעו אלא שמביא את עצמו על כרחו הטיל עליו הכתוב חובה: **שיתין רהוטי רהוט.** ששים אים רצו ולא הגיעו לאוכל שחרית: **אוכפא לגביך מוש.** כלומר טול אוכף של חמור והסירהו אליך ושים אותו על גביך כלומר הודה לדבריו ואל תענהו. מוש לשון לא ימיש (שמות יג) כלומר הסירהו אליך כמו סורו נא (בראשית יט): **שפחה שרי.** אמר לה והיא ענתה שרי גברתי: **ועיניה מטייפי.** עיניו מלפות למעלה למרחוק למזונותיו וחבירו בכתובות (דף ס.) נטוף עינך: **שפיל ואזיל.** כלומר מחמת ענותנותו של אדם לא יהא בוש מלשאול דבר הצריך לו בין לתורה בין לפרנסתו ולתבוע חובו: **כלאשר ייטב וגו'.** בתגיגל כתיב שהיתה מתנגאה שימות בגל בעלה ובתוך דבריה מרמזת לדוד שיזכור את יפיה: **סכלי.** אבלות ומכאובות: **ולי אני עבדך.** אלמא קובל היה עליו שלא זימנו למשתה: **שיתין.** לאו מקרא נפקי אלא מילתא בעלמא הוא דקאמרי אינשי ולאו דוקא הוא: **ויוסף אברהם.** נתקנא בילתק: **חמרא למריה וטיבותא לשקייה.** היין של מלך הוא והשותין אותו מחזיקין טובה לשר המשקה ולא למלך (ג): **ויסמוך אם ידיו.** תלה החכמה והגדולה במשה כאילו הוא נותנה ליהושע והיא איננה אלא מפי הקב"ה: **גללי.** אכנים לשון מורי. ל"א גלגלים ממש ולאשון יש דגלגלים ממש אורחיה הוא: **קינא דשרבי.** אילנות בטלים ואין עושים פרי כמו (ג)גברא דשרבא בטל כלומר דרך דקל רע ליגדל בגד אילן סרק: **המחובר לטמא טמא כו'.** במסכת כלים היא בפרק טבעת אדם דקתני אונקלי של דרגש ושל שולחן טומאה ושל מנורת עץ טהורה זה הכלל המחובר לטמא טמא לטהור טהור. אונקלי מסמר של מתכת עשוי כמוזג לתלות שם בהמה בשעת הפשטה ותחוב בכותל כדאמרינן בתמיד נשחט (פסחים סד.) אונקליות של ברזל היו תחובין בעמודים כו'. ואם תחבו במנורת עץ דפשוטי כלי עץ (ד) בטל מסמר לגבה ואינה מקבלת טומאה ואפי' נגעה בו טומאה אבל בדרגש ובשולחן שמקבלין טומאה הן אף הוא מקבל טומאה: **לא לחנם הלך זרזיר.** רבי אליעזר סבר דזרזיר עוף טמא הוא ורבנן פליגי עליה בשחיטת חולין באלו טריפות (ל' סה.): **זרזיר.** אשטורני"ל: **קרית חברך.** להוכיחו ולא ענך: **דחי גודא.** כותל הפל עליו כלומר הניחו ויפול ברשעו דחהו בידים: **דשפיה מיניה.** ששתית מיניה כבר בגמא: **לא תשדי ביה קלא.** מוט"א בגע"ז. כלומר דבר הנלרך לך פעם אחת שוב לא תבזהו: **אי דלית דורא דלינא.** אם תדלה ותגביה המשוי עמי דלינא. דורא משוי. משל הוא שאין אדם רולה ליכנס בסכנת היזק ממון ותחת עול דבר אלא אם כן משתתף חבירו עמו: **כי הוינן זוטרי לגברי.** כשהיינו קטנים היינו חשובים כגברי: **השתא דקשישנא.** עכשיו שהזקנו הננו שפלים כתינוקות:

מחד

מסורת הש"ס

א) [פסחים קיב. ב"מ קו: ע"ש], ב) [אמר ליה דכתיב כל"ל], ג) [ב"מ קו: ע"ש], ד) דאמרי אינשי כו' כל"ל ת"א בשם ס"א ועי"ש, ה) מגילה יד:, ו) [עי' תוס' ע"ז בח. ד"ה כלי], ז) [א"ל דכתיב כל"ל], ח) [הערוך בערך שדך ג גרס דשדכי בדל"ת], ט) [ריאלו עמו כל"ל], י) בן סירא יג, כ) כלים פי"ב מ"ב, ל) תולין סה., מ) נ"א דפי' גודא, נ) [דכתיב יען כל"ל], ס) [כ"ל אחר ד"ה שפיל], ע) [כ"ל והטיב], פ) [כ"ל בפני ד"ה מכלי], צ) ב"ב קלט., ק) [ועי' רש"י שבת כ: ד"ה שיתין], ר) [ד"ה מלמא], ש) [ד"ה מתגיתין], ת) [ד"ה מתגיתין], א) [בכלות מת. ע"ש ובתוס' עירובין סה. ד"ה בגלר].

הגהות הב"ח

(א) גמ' למען ישמעו כל עדת כל"ל ותיבת וראלון נמחק: (ב) שם ושמעו אליו בני כל"ל ותיבת כל נמחק: (ג) רש"י ד"ה אמתך וכו' למלך הס"ד ואח"כ מ"ה כי סמך בשה משה את ידיו עליו אלה המכמה: (ד) ד"ה המחובר וכו' כלי עץ הוא בטל: (ה) תוס' ד"ה גבי וכו' וכקונטרס פי' שכל ג' עלים בעוקץ אחד:

לעזי רש"י

אישטורני"ל. זרזיר. מוט"א. רגב אדמה.

מוסף רש"י

מחלה זו מרה. שבמרירה שבה גדלה וטוענת ומתפשטת בגידין ובעצמות (ב"מ קו:). רקיתון של מים. למי שאין לו יין (שם).

אחד הצועק ואחד הנצעק במשמע. ומה לפי והרגתי אתכם (שמות כב) שניהם במשמע: **אלא שממהרין מן הצועק תחילה.** כדאשכחן בשרה: **על מנת לפטור.** על מנת שתהא פטור: **רבא אמר לפי שאין אדם מוחל על רמשי אבריו.** וברייתא לא מקשי דעל נערו מוחל אדם: **נערו.** כאב מכה: **ורבי יוחנן אמר.** אדם מוחל על הכל ומתניתין לאו דא"ל נחבל לחובל קטע את ידי על מנת שתהא פטור אלא קטע את ידי סתמא וא"ל חובל על מנת לפטור כלומר אמור לי אתה על מנת שתהיה פטור וא"ל היאך הן וקמ"ל מתני' דיש הן שהוא כלאו וכגון דמתמה אתמוהי: **הכני פצעני.** וא"ל זה ע"מ לפטור ואמר נחבל הן יש הן שהוא כלאו אי אתמה חייב ואי בניחותא אהדריה פטור. וברייתא דלעיל דקתני הכני ופצעני ע"מ לפטור פטור דאמר נחבל כולה מילתא הכני ופצעני ע"מ לפטור דהא ודאי דוקא אמר ליה: **יש לאו שהוא כהן.** אי אתמה פטור. והאי דנקט חיובא לגבי מכה ופוצע ופטורה לגבי ממונא אורחיה דמילתא נקט דמחיל ליניס אממוניה טפי מגופיה: **לשמור ולא לאבד.** כי יתן וגו' לשמור להפקידו אלא לשמור חייב בפשיעה ולא כשהפקידו אצלו ע"מ לאבד או ע"מ לחלק לעניים דלא קרינא ביה לשמור דכיון דאמר ליה חלקהו תו לא דמפקיד גיזהו ומאן קתנע ועניים לא מצו תבעי דלכל חד וחד מלי אמר לאו לדידך יהיבנא אלא לאחרינא: **דאמא לידיה.** וקרע בידי' חייב אי לא א"ל על מנת לפטור ואפילו אמא לידיה מעיקרא ע"מ לאבד: **לשמור דאמא לידיה משמע.** דכתיב (ד) וכי יתן) ואפי' הכי קמתמעט ליה: **הא דאמא לידיה.** מעיקרא בתורת שמירה והדר אמר ליה קרע חייב אי לא אמר ליה ע"מ לפטור: **רב יוסף.** גבאי הוה: **קץ לו.** ממון כך וכך לשבת לכל אחד הוה ליה ממון שיש לו תובעין וקרינא ביה לשמור:

הדרן עלך החובל

אחד הצועק ואחד הנצעק. בע"א אחד הצועק ואחד שאין צועק במשמע פירוש בין אותו שהעני צועק עליו בין אותו שהעני צועק עליו שניהם נענשים עליו מקמבכרא כיון שאין מחזיר עבוטו זה כמו זה אלא [1]להכי כתיב שמוע תשמע (אמ) לעקמו ותרה אפי שממהרי לצועק יותר ממי שאינו צועק ולפי גירסא זו לא נפק מתרה כמו שפי' בקונטרס לפי גירסת הספרים:

משום פגם משפחה. ומשלם הכל אפילו נער:

ורבי יוחנן אמר יש לאו שהוא כהן ויש הן שהוא כלאו. לשנויי מתני' קאמי מ"ש ריש"ל ומ"ש סיפא ופירש בקונטר' בין ריש"ל ובין סיפא אם א"ל לאו בתמיה הוי כהן ואם א"ל הן בתמיה הוי כלאו והו"מ למיתני בריש"ל תרוייהו מזקי גופו וממונו וכן בסיפא אלא אורחא דמילתא נקט שדרך למחול על מזקי ממון ואין דרך למחול על מזקי גוף ודוחק הוא אלא נראה לפרש דמזקי גופו אפי' א"ל הן שדומה כאומר בניחותא מסתמא בתמיה קאמר ובמזקי ממונא אמר ליה לאו ודומה כאומר בניחותא מסתמא בתמיה קאמר כיון שמתחילה א"ל קרע את כסותי ושבור את כדי וי"ס שכתוב בהן מילי ול"ג ליה:

ורמינהי לשמור ולא לאבד לשמור ולא לקרוע. תימה מאי קפריך נהי דפטר ליה קרא מפשיעה לא מצינו שפטרו אם קרע ואינד בידים וי"ל דדייק מדקתני ולא לקרוע דאי לא בעי אלא לפטור כשנאבד בפשיעה מאי אריא דא"ל ע"מ לקרוע אלא שלא אמר ליה בלשון שמירה פטור כדדרש במכלתין לשמור ר"ש אומר עד שיפקיד אצלו ויאמר הילך ושמור לי אבל אם אמר ליה עיניך בו פטור ומשני מתני' בדאמא לידיה וכי קתני ע"מ לפטור פטור ה"ה בלא על מנת הו"מ לאמוטינן דפטור עיקר התנא לא בא אלא להשמיענו דבנזקי ממונו מהני ע"מ לפטור ובנזקי גופו לא מהני ור"י מפ' דה"פ לשמור ולא לקרוע פי' כשנתן לו לשמור ולא הרשהו לא לקרוע ולא לאבד אז חייב בכל דין שומר אבל אם הרשהו לקרוע ולאבד אם ירצה אין עליו דין שומר להתחייב בכולם במה שמקבלו לשמור כיון שנותן לו רשות גם לקרוע ולאבד אם ירצה ואם נתינת רשות לקרוע אין פוטרתו מן הקריעה א"כ היה לו ליחשב שומר כשנתן לו רשות גם לקרוע כאילו לא נתן לו אלא לשמור סתם (ס): **הא דאמא לידיה.** פי' מתני' שנתן לידו וא"ל שמור ואם תרצה לקרוע עשה כרצונך דכיון שחם על החפץ אלא א"ל קרעו עד שבא לידו שהפקידו אצלו מחילה מה שנותן לו רשות לקרעו בסיום דבריו אין אומר כן כדי לפטרו אלא פטומי מילי הוא דהוי כדי שישמור לו ברצון ולא ידאג שמא ידקדק עמו יותר מדאי אם תקרע ויעמוד בדין הוא דקא"ל ואע"ג דאמא לידיה בתורת קריעה שא"ל בשעת נתינה חייב על הקריעה ובריית' בדאמא לידיה שא"ל טול חפץ פלוני המונח שם תשמרהו לי ואם רצונך תקרעהו ואח"כ נטלו וקרעו דכיון שאינו חם עליו אלא שנותן לו רשות קודם שיתנהו לידו אם כן אין חושש אם יאבדהו ולפוטרו לגמרי נתן לו רשות א"ל רבה לשמור דאמא לידיה משמע דהכי משמע קרא שנתן לו רשות לשמור בלבד אבל נתן לו גם לאבד אין עליו דין שומר אלא אמר רבה מתני' בדאמא לידיה בתורת שמירה בלבד ושוב נמלך ונתן לו רשות לקרוע שכיון שמתחילת נתינתו נתנו לו לשמור ולא לקרוע והנפקד קיבל עליו מה שאומר אח"כ לקרוע אם ירצה אינו אלא משנה ופטומי מילי ובריית' בדאמא לידיה בתורת קריעה שמשעת נתינה א"ל כן דכיון שאומר לו כן קודם שנעשה שומר אין חושש אם יקרע וכ"ש אם לא עשאו שומר אלא א"ל קרע כסותי ושבור כדי המונח לפניך שהוא פטור:

הדרן עלך החובל

[1]הנה אנכי שולח לאיש לפניך לשמרך בדרך א"ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר מרי ניכסי [6]ציבי (6) משך א"ל דכתיב [2]וגם ללוט ההולך את אברם היה צאן ובקר ואהלים אמר רב חנן [3]המוסר דין על חבירו הוא נענש תחילה שנאמר [3]ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך וכתיב [4]ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה והני מילי [5]דאית ליה דינא בארעא אמר רבי יצחק [5]אוי לו לצועק יותר מן הנצעק תניא נמי הכי אחד הצועק ואחד הנצעק במשמע אלא שממהרין לצועק יותר מן הנצעק [6]ואמר רבי יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה ונתקיים בזרעה שנאמר [5]הנה הוא לך כסות עינים אמר לה הואיל וכסית ממני ולא גילית שהוא אישך וגרמת אלי הצער הזה יהי רצון (6) שיהו לך בני כסויי עינים ונתקיים בזרעה דכתיב [6]ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות אמר רבי אבהו [7]לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה והכשירן הכתוב לגבי מזבח: האומר סמא את עיני כו': א"ל רב אסי בר חמא (6) [7]לרבא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר ליה רישא [8]לפי שאין אדם מוחל על ראשי אברים א"ל וכי אדם מוחל על צערו דתניא הכני פצעני על מנת לפטור פטור אישתיק אמר מידי שמיע לך בהא אמר ליה הכי אמר רב ששת משום פגם משפחה איתמר ר' אושעיא אמר משום פגם משפחה רבא אמר משום שאין אדם מוחל על ראשי אברים שלו רבי יוחנן אמר יש הן שהוא כלאו ויש לאו שהוא כהן תניא נמי הכי [9]הכני פצעני על מנת לפטור ואמר לו הן הרי יש הן שהוא כלאו קרע את כסותי על מנת לפטור ואמר לו לאו הרי לאו שהוא כהן: שבר את כדי קרע את כסותי חייב: ורמינהי [7]לשמור [10]ולא לאבד לשמור ולא לקרוע לשמור ולא לחלק לעניים אמר רב הונא לא קשיא הא דאתי לידיה הא דלא אתי לידיה אמר ליה רבה לשמור דאתי לידיה משמע אלא אמר רבה הא והא דאתא לידיה ולא קשיא [8]הא דאתא לידיה בתורת שמירה הא דאתא לידיה בתורת קריעה [9]ההוא ארנקא דצדקה דאתי לפומבדיתא אפקדה רב יוסף גבי ההוא גברא פשע בה אתו גנבי גנבוה חייביה רב יוסף א"ל אביי והתניא לשמור [10]ולא לחלק לעניים אמר ליה [11]עניי דפומבדיתא מיקץ קץ להו ולשמור הוא:

הדרן עלך החובל

דאיבא דיינא בארעא. ובימי שרה היה ב"ד של שם קיים: **אחד** הצועק ואחד הנצעק. אומר רבינו שמואל דנסיפרי מתני בע"א אחד הצועק ואחד שאין צועק במשמע פירוש בין אותו שהעני צועק עליו בין העני צועק עליו שניהם נענשים עליו מקמבכרא כיון שאין מחזיר עבוטו זה כמו זה אלא [1]להכי כתיב שמוע תשמע (אמ) לעקמו ותרה אפי שממהרי לצועק יותר ממי שאינו צועק ולפי גירסא זו לא נפק מתרה כמו שפי' בקונטרס לפי גירסת הספרים:

משום פגם משפחה. ומשלם הכל אפילו נער:

ורבי יוחנן אמר יש לאו שהוא כהן ויש הן שהוא כלאו. לשנויי מתני' קאמי מ"ש ריש"ל ומ"ש סיפא ופירש בקונטר' בין ריש"ל ובין סיפא אם א"ל לאו בתמיה הוי כהן ואם א"ל הן בתמיה הוי כלאו והו"מ למיתני בריש"ל תרוייהו מזקי גופו וממונו וכן בסיפא אלא אורחא דמילתא נקט שדרך למחול על מזקי ממון ואין דרך למחול על מזקי גוף ודוחק הוא אלא נראה לפרש דמזקי גופו אפי' א"ל הן שדומה כאומר בניחותא מסתמא בתמיה קאמר ובמזקי ממונא אמר ליה לאו ודומה כאומר בניחותא מסתמא בתמיה קאמר כיון שמתחילה א"ל קרע את כסותי ושבור את כדי וי"ס שכתוב בהן מילי ול"ג ליה:

ורמינהי לשמור ולא לאבד לשמור ולא לקרוע. תימה מאי קפריך נהי דפטר ליה קרא מפשיעה לא מצינו שפטרו אם קרע ואינד בידים וי"ל דדייק מדקתני ולא לקרוע דאי לא בעי אלא לפטור כשנאבד בפשיעה מאי אריא דא"ל ע"מ לקרוע אלא שלא אמר ליה בלשון שמירה פטור כדדרש במכלתין לשמור ר"ש אומר עד שיפקיד אצלו ויאמר הילך ושמור לי אבל אם אמר ליה עיניך בו פטור ומשני מתני' בדאמא לידיה וכי קתני ע"מ לפטור פטור ה"ה בלא על מנת הו"מ לאמוטינן דפטור עיקר התנא לא בא אלא להשמיענו דבנזקי ממונו מהני ע"מ לפטור ובנזקי גופו לא מהני ור"י מפ' דה"פ לשמור ולא לקרוע פי' כשנתן לו לשמור ולא הרשהו לא לקרוע ולא לאבד אז חייב בכל דין שומר אבל אם הרשהו לקרוע ולאבד אם ירצה אין עליו דין שומר להתחייב בכולם במה שמקבלו לשמור כיון שנותן לו רשות גם לקרוע ולאבד אם ירצה ואם נתינת רשות לקרוע אין פוטרתו מן הקריעה א"כ היה לו ליחשב שומר כשנתן לו רשות גם לקרוע כאילו לא נתן לו אלא לשמור סתם (ס): **הא דאמא לידיה.** פי' מתני' שנתן לידו וא"ל שמור ואם תרצה לקרוע עשה כרצונך דכיון שחם על החפץ אלא א"ל קרעו עד שבא לידו שהפקידו אצלו מחילה מה שנותן לו רשות לקרעו בסיום דבריו אין אומר כן כדי לפטרו אלא פטומי מילי הוא דהוי כדי שישמור לו ברצון ולא ידאג שמא ידקדק עמו יותר מדאי אם תקרע ויעמוד בדין הוא דקא"ל ואע"ג דאמא לידיה בתורת קריעה שא"ל בשעת נתינה חייב על הקריעה ובריית' בדאמא לידיה שא"ל טול חפץ פלוני המונח שם תשמרהו לי ואם רצונך תקרעהו ואח"כ נטלו וקרעו דכיון שאינו חם עליו אלא שנותן לו רשות קודם שיתנהו לידו אם כן אין חושש אם יאבדהו ולפוטרו לגמרי נתן לו רשות א"ל רבה לשמור דאמא לידיה משמע דהכי משמע קרא שנתן לו רשות לשמור בלבד אבל נתן לו גם לאבד אין עליו דין שומר אלא אמר רבה מתני' בדאמא לידיה בתורת שמירה בלבד ושוב נמלך ונתן לו רשות לקרוע שכיון שמתחילת נתינתו נתנו לו לשמור ולא לקרוע והנפקד קיבל עליו מה שאומר אח"כ לקרוע אם ירצה אינו אלא משנה ופטומי מילי ובריית' בדאמא לידיה בתורת קריעה שמשעת נתינה א"ל כן דכיון שאומר לו כן קודם שנעשה שומר אין חושש אם יקרע וכ"ש אם לא עשאו שומר אלא א"ל קרע כסותי ושבור כדי המונח לפניך שהוא פטור:

הדרן עלך החובל

מסורת הש"ס

(ס) פי' ציבי מל' שומן כמו הטונע בציב היוצא ממנו בחולין קכד. וע"ל שאמרו שבועות מז: קרב לגבי דהיוא ואיתיהו. מהרש"א בח"א], ב) [ר"ה טז: וע"ש], ג) [מגילה טו. כח. ע"ש], ד) [בהרא"ש אות' לרב ובזה ניחא דרב אישתיק ובסמוך אמר רבא משום שאין אדם מוחל מו' ופר' רש"י ד"ה רבא מיהו מהתיב לו הכי א"ל שאת נראה דעוד לגרוס לרבה בה"א וכן בכב אלפס ל"ל לרבה], ה) [עי' תוס' ח"י סי' קכט], ו) [שמות כב], ז) ל"ל דלהכי כתיב והיה כי יעקק אלי ושמעתי אמתמרין כו' מ"ח ובסמ' כ"י,

הגהות הב"ח

(ס) גמ' ציבי משוך: (ב) שם יהי לון שיהא לך כסיות עינים ונתקיים בזרעה בל"ל: (ג) שם א"ל ר' אמי בר חמא לרבה מאי שנא רישא ומ"ש סיפא (א"ל רישא וכו' דתניא) תמ"מ ומ"ש ס"א א"ל רישא לפי שאין אדם מוחל על צערו והתניא: (ד) רש"י ד"ה לשמור וכו' דכתיב כי יתן: (ה) תוס' ד"ה וכמיהו וד"ה הא הד"ח:

מוסף רש"י

וגם ללוט ההולך את אברם. מי גרם שהיתה לו זאת, הלכתו עם אברם (בראשית יג ה). המוסר דין על חבירו. כמו (בבמדבר טז) ישפוט ה' בינו ובינך, פומרים בלוס ידו (ר"ה סז:). ויבא אברהם וגו'. הוא קבר לאותה (שם).

הדרן עלך החובל

עין משפט נר מצוה

קיג א ב ג טוש"ע ח"מ סי' מכב סעיף ג בהג"ה:

קיד ד מיי' פ"ה מהל' דעות הלכה יג:

קטו ה מיי' פ"ה מהל' חובל ומזיק הלכה יא סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' מכא סעיף יב:

קטז ו מיי' שם ועיין בסמ"מ טור ש"ע שם בהג"ה:

קיז ז ח מיי' שם הלכה יב סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שפ סעיף ג:

קיח ט י מיי' פ"ה מהל' שלוה ופקדון הלכה ג סמג עשין פח טוש"ע ח"מ סי' שמ סעיף ו [כב אלפס כאן ובב"מ פרק ג' דף פו]:

תורה אור השלם

1. הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לִשְׁמָרְךָ בַּדָּרֶךְ וְלַהֲבִיאֲךָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הֲכִנֹתִי:

שמות כג כ

2. וְגַם לְלוֹט הַהֹלֵךְ אֶת אַבְרָם הָיָה צֹאן וּבָקָר וְאֹהָלִים: בראשית יג ה

3. וַתֹּאמֶר שָׂרַי אֶל אַבְרָם חֲמָסִי עָלֶיךָ אֲנֹכִי נָתַתִּי שִׁפְחָתִי בְּחֵיקֶךָ וַתֵּרֶא כִּי הָרָתָה וָאֵקַל בְּעֵינֶיהָ יִשְׁפֹּט יְיָ בֵּינִי וּבֵינֶיךָ: בראשית טז ה

4. וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ:

בראשית כג ב

5. וּלְשָׂרָה אָמַר הִנֵּה נָתַתִּי אֶלֶף כֶּסֶף לְאָחִיךְ הִנֵּה הוּא לָךְ כְּסוּת עֵינַיִם לְכֹל אֲשֶׁר אִתָּךְ וְאֵת כֹּל וְנֹכָחַת: בראשית כ טז

6. וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֶין עֵינָיו מֵרְאֹת וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנוֹ הַגָּדֹל וַיֹּאמֶר אֵלָיו בְּנִי וַיֹּאמֶר אֵלָיו הִנֵּנִי:

בראשית כז א

7. כִּי יִתֵּן אִישׁ אֶל רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם: שמות כב ו